

Адреса матеріалу: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/vikonavche-provadzheniya/nevijizni.html>

ВИКОНАВЧЕ ПРОВАДЖЕННЯ, ВІВТОРОК, 16 ЛИПНЯ 2019 Р., 12:33

Невиїзні

Що робити, якщо тимчасове обмеження виїзду за кордон було винесене без дотримання законодавства

Відповідно до повідомлення Державної міграційної служби України, починаючи з січня 2015 р. в державі було видано майже 15 млн закордонних паспортів нового зразка, з чого можна зробити висновок про надзвичайну актуальність та зацікавленість наших громадян у подорожах до інших країн. В цьому контексті все більшого значення та важливості набуває питання і проблематика такого інструменту впливу на боржника як тимчасове обмеження виїзду за кордон особи, визнаної судовим рішенням такою, що має заборгованість, а також що робити, якщо таке обмеження було винесене без дотримання вимог чинного законодавства.

Насамперед, варто зазначити, що згідно зі ст. 2 Протоколу №4 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, який гарантує деякі права та свободи, не передбачені в Конвенції та в Першому протоколі до неї, кожен є вільним залишати будь-яку країну, включно зі своєю власною. На здійснення цих прав не можуть встановлюватися жодні обмеження, окрім тих, що передбачені законом та є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної чи громадської безпеки, для підтримання публічного порядку, запобігання злочину, захисту здоров'я та моралі або з метою захисту прав і свобод інших осіб.

В законодавстві України такі правовідносини регулюються ст. 313 Цивільного кодексу України, відповідно до якої фізична особа має право на свободу пересування. Фізична особа, яка досягла 16 років, має право на вільний самостійний виїзд за межі України. Фізична особа може бути обмежена у здійсненні права на пересування лише у випадках, встановлених законом. Порядок здійснення права громадян України на виїзд з України та в'їзд в Україну, порядок оформлення документів для закордонних поїздок, випадки тимчасового обмеження права громадян на виїзд з України, порядок вирішення спорів у цій сфері регулюються Законом від 21.01.1994 р. №3857-ХІІ «Про порядок виїзду з України та в'їзду в Україну громадян України» (далі — Закон №3857-ХІІ).

Ст. 6 Закону №3857-ХІІ встановлено, що громадянину України може бути тимчасово відмовлено у видачі паспорта або громадянину України, який має паспорт, може бути тимчасово відмовлено у виїзді за кордон, зокрема, якщо він ухиляється від виконання зобов'язань, покладених на нього судовим рішенням, до виконання зобов'язань (п. 5).

Механізм реалізації цього права виконавцем передбачений п. 19 ч. 3 ст. 18 Закону України «Про виконавче провадження» від 02.06.2016 р. №1404-VIII (далі — Закон №1404-VIII), яким закріплено право виконавця у разі ухилення боржника від виконання зобов'язань, покладених на нього рішенням, звертатися до суду за встановленням тимчасового обмеження у праві виїзду боржника за межі України.

Безпосередньо державним чи приватним виконавцем здійснюється реалізація цих прав саме шляхом звернення до суду в порядку ст. 441 ЦПК України з внесенням подання про тимчасове обмеження боржника у праві виїзду за межі України. Слід зазначити, що

достатньо часто обмеження виїзду за кордон здійснюється з порушенням норм чинного законодавства, що надає можливість громадянину захистити своє право здійснити подорож в іншу країну.

Передусім, необхідно звернути увагу на те, що згідно з п. 19 ч. 3 ст. 18 Закону №1404-VIII, виконавець під час здійснення виконавчого провадження має право звертатися до суду за встановленням тимчасового обмеження у праві виїзду боржника-фізичної особи або керівника боржника-юридичної особи за межі України саме у разі ухилення боржника від виконання зобов'язань, покладених на нього рішенням. Таким чином, однією з найважливіших та визначальних підстав для оскарження ухвали про тимчасове обмеження у праві на виїзд є встановлення відсутності факту ухилення боржника від виконання рішення суду.

В судовій практиці постає питання про визначення поняття «ухилення» боржника від виконання зобов'язань, покладених на нього рішенням, оскільки в Законі №1404-VIII його значення не розкривається. Однак вказану прогалину Верховний суд України заповнив у судовій практиці щодо вирішення питання про тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України від 01.02.2013 р.

Зокрема, Верховний суд України зазначив, що в сучасній українській мові слово «ухилення» тлумачиться таким чином: відступати, відхилитися, вивертатися, намагатися не робити чого-небудь, не брати участі в чомусь, уникати, навмисно не давати відповіді на запитання або говорити про щось інше.

Отже, словосполучення «ухилення від виконання зобов'язань, покладених судовим рішенням, рішенням іншого органу (посадової особи)», вжите у п. 5 ч. 1 ст. 6 Закону №3857-XII та у п. 19 ч. 3 ст. 18 Закону №1404-VIII, позначає з об'єктивної позиції такі діяння (дії чи бездіяльність) особи боржника, які полягають у навмисному чи іншому свідомому невиконанні нею зазначених обов'язків. У зв'язку з цим здійснюється примусове виконання. Це також є підставою для звернення з поданням до суду щодо вирішення питання про застосування до такої особи тимчасового обмеження у праві виїзду за межі України.

На думку Верховного суду України, особа, яка має невиконані зобов'язання, не може вважатися винною в ухиленні, поки не буде доведено протилежне. Оскільки таке подання, відповідно до ч. 4 ст. 441 ЦПК України, суд розглядає негайно, без виклику чи повідомлення сторін та інших зацікавлених осіб, за участю державного виконавця, то саме на останнього покладається тягар доказування. До того ж особа, стосовно обмеження права якої було внесено подання, фактично позбавлена можливості довести суду, що вона здійснила всі залежні від неї заходи щодо належного виконання зобов'язання.

Отже, Законом передбачаються юридичні санкції у вигляді тимчасового обмеження у праві виїзду не за наявність факту невиконання зобов'язань, а за ухилення від їх виконання. На підтвердження такого висновку та як приклад можна розглянути ухвалу Ізюмського міськрайонного суду Харківської області від 26.11.2018 р. у справі №623/1336/18, де суд відмовив у задоволенні подання виконавця та зазначив, що законом передбачаються юридичні санкції у вигляді тимчасового обмеження у праві виїзду не за наявність факту невиконання зобов'язань, а за ухилення від їх виконання. У зв'язку з цим саме державний виконавець повинен довести суду, чи дійсно особа свідомо не виконувала належні до виконання зобов'язання в повному обсязі або частково.

Таким чином, саме невиконання боржником самостійно зобов'язань протягом строку, який вказує виконавець у постанові про відкриття виконавчого провадження, не може свідчити про ухилення боржника від виконання обов'язків, покладених на нього рішенням. Кожен громадянин, у разі відсутності у виконавця доказів його ухилення від виконання судового рішення, може оскаржити ухвалу суду та поновити своє право на виїзд за кордон.

23.07.2019

Друк: "Невиїзні"

абонентським договором і законом про авторське право. Для неособистого користування або замовити кілька копій,
будь ласка, зв'яжіться з видавництвом.

Реєстраційне свідоцтво КВ №11259-139ГР від 24.05.2006 р.

www.yur-gazeta.com